

EELHINNANG

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju olulisuse eelhindang on antud lähtudes keskkonnaministri 16.08.2017 määrusest nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“:

1. Kavandatav tegevus

Vee erikasutuse eesmärk on väikesadama rajamine, mis hõlmab kaide ja paadisliipi rajamist, mille käigus uputatakse veekogusse tahkeid aineid (betoondetailid) mahus kuni 54 m³ ning sadama akvatooriumi ja faarvaatri süvendamist mahus kuni 500 m³. Väikesadam on planeeritud rajada olemasolevasse kanalisse, mida süvendatakse ja laiendatakse. Vee erikasutuse piirkonna koordinaadid on:

L-EST97 X	L-EST97 Y
1 6471666,8	384070,5
2 6471655,3	384080,2
3 6471624,8	384033,6
4 6471536,4	383920,1
5 6471544,9	383910,6
6 6471610,8	383999,4
7 6471666,8	384070,5

Kavandatav väikesadam on suunatud eelkõige külakogukonnale paatide veeskamise, veesõidukite sildumise ning paatide veest väljavõtmise võimaldamiseks. Sadamat rajatakse ja hallatakse Sadamaseaduse alusel. Sadama iseloomu tõttu on arvestatud ka kallasraja jätkuvusega sadama alal. Tegemist on avalikult kasutatava väikesadamaga, kus tasulisi sadamateenuseid ei pakuta.

Väikesadama asukohaks on kavandatud ala väljaspool kaitstavaid elupaigatüüpe. Ligipääs sadamale on kavandatud mööda olemasolevat pinnasteed, mis viiakse nõuetega vastavusse ja vormistatakse avalikult kasutataks teeks. Sadama teenindamiseks on planeeritud sadamahoone koos vajalike tehnovõrkudega.

Saare maakonna teemaplaneeringu „Asutust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ kohaselt paikneb planeeritav ala potentsiaalse riikliku tähtsusega väärtuslikul maastikul ning rohevõrgustiku tugialal. Planeeringualal kehtib Kihelkonna valla üldplaneering (kehtestatud Kihelkonna Vallavolikogu 26.05.2010 a määrusega nr 8). Kehtiva üldplaneeringu kohaselt on Laskeraja maaüksuse maakasutuse juhtotstarbeks määratud puhke- ja virgestusmaa (ärimaa kõrvalfunktsiooniga). Planeeringuga muudetakse Kihelkonna valla üldplaneeringut maakasutuse sihtotstarbe osas. Laskeraja maaüksusele määratakse sadama maa sihtotstarve. Samuti tehakse ettepanek lisada üldplaneeringu väikelaevasadamate nimistusse Abaja Laskeraja sadam.

Laskeraja maaüksusega piirnev Viki-Kurevere maantee osa on üldplaneeringus määratletud kui kauni vaatega teelõik, mida tuleb säilitada. Planeeringualal teadaolevalt kehtivad detailplaneeringud puuduvad. Kavandatav planeeringulahendus vastab ülemuslikes

strateegilistes dokumentides määratud üldtingimustele, kuid on üldplaneeringut muutev maakasutuse sihtotstarbe osas.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole tegevus vastuolus teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega. Keskkonnaamet on oma 16.08.2016 kirjaga nr 7-9/16/9817-2 andnud oma põhimõttelise nõusoleku väikesadama ehitamiseks Laskeraja maaüksusele ning 17.05.2017 kirjaga nr 6-2/17/4100-4 kooskõlastanud Laskeraja maaüksuse detailplaneeringu lahenduse.

Vee erikasutuse käigus toimuvad tööd ei põhjusta olulisi muutusi õhukvaliteedi osas antud piirkonnas. Vähene mõju ümbritsevale keskkonnale võib avalduda eelkõige seoses sadama rekonstrueerimisel kasutatava tehnikaga, kuid seda mõju ei saa pidada oluliseks.

Vee erikasutusega seotud tööde käigus tekkivaid jäätmeid käideldakse jäätmeseaduses sätestatud korras. Ehitustegevusel tekivad jäätmed hoonete ja rajatiste ehitamisel (ehitusmaterjalid, nende pakendid, teisaldatav pinnas). Ehitusjärgselt tekivad peamiselt olmejäätmed, mis kogutakse sorteeritult prügikastidesse ning organiseeritakse nõuetekohane äravedu vastavalt kehtivale jäätmehoolduseeskirjale. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

Ehitustegevuse käigus tekib müra seoses ehitusmaterjalide vedamisega ja erinevate mehhanismide tööga. Mürast tingitud mõju suurenemine on väheoluline. Ehitustööde planeerimisel on oluline vältida lindude pesitsusperioodi.

Vee erikasutuse käigus ei teki vibratsiooni, mis põhjustaks olulisi muutusi antud piirkonnas. Valguse, soojust ja kiirguse reostust vee erikasutusega ümbruskonnale ei kaasne. Lõhnareostus on lühiajaline ning ehitustööde aegne ja valdavalt seotud ehitustööde käigus kasutatavate masinate ja veokite diiselmootoritega.

Otsene mõju ümbruskonna inimestele avaldub valdavalt ehitustegevuse ajal, seda suurenenud transpordikoormuse ja õnnetusohu näol. Samas ei suurene liikluskoormus teedel olulises mahu. Ehitusjärgselt omab planeeritav tegevus pigem positiivset mõju, kuna väikesadama rajamine võimaldab külakogukonnal rannarahva traditsioonilise eluviisi jätkamist.

Sadama rajamise käigus toimuv ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas ei tohiks kõigi nõuete täitmisel tavapärast eelpool kirjeldatud tegevusi juhtuda ning tegemist on vaid hädalukordadega. Väikesadam ning selle taristu rajatakse konkreetse projekti alusel ning tööde käigus tuleb kinni pidada kehtivatest tööohutusenõuetest. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

Planeeritav sadamaala asub Saaremaa läänerrannikul Kihelkonna vallas Abaja külas. Planeeritav ala hõlmab Laskeraja katastriüksust, katastritunnusega 30101:003:0327, pindalaga 4,38 ha. Laskeraja katastriüksuse sihtotstarve on 100% maatulundusmaa. Laskeraja maaüksus on tasane, mere poole langeva reljeefiga. Maaüksus on osaliselt kaetud metsaga, rannikuala on lage ja merevee poolt mõjutatav. Maaüksusel paiknevad olemasolevad pinnasteed. Maaüksuse keskel paikneb kunagine niisutusvee kanal, mida soovitakse süvendada ning laiendada sadamakai ja lossimiskoha tarvis.

Maaüksusel on järgmine kõlvikuline koosseis: Looduslik rohumaa 0,73 ha, metsamaa 3,34 ha ja muu maa 0,31 ha, sh veetalune maa 0,1 ha. Maa-alale pääseb riigi kõrvalmaanteelt nr 21182 Viki-Kurevere. Laskeraja maaüksus on hoonestamata. Lähim hoonestatud maaüksus asub ca 400 m kaugusel.

Laskeraja maaüksus paikneb mere ja riigi kõrvalmaantee nr 21182 vahelisel alal. Lõunast piirneb maaüksus Kohtingu (30101:001:0771, 100% maatulundusmaa) ja Ujumiskoha (30101:003:0496, 100% üldkasutatav maa) ning põhjast Abaja-Peetri (30101:003:0025, 100% maatulundusmaa) maaüksustega, mis paiknevad samuti Vilsandi rahvuspargis. Ujumiskoha maaüksusel asub üldplaneeringuga määratud avalikult kasutatav supluskoht, mille juurdepääs on mööda Laskeraja maaüksust läbivat pinnasteed.

Laskeraja maaüksus asub kogu ulatuses Läänemere ranna piirangu- ja ehituskeeluvööndis ning Vilsandi rahvuspargis Kiirassaare piiranguvööndis, mis ühtlasi kuulub Natura 2000 võrgustikku Vilsandi linnu- ja loodusala. Maaüksusel on registreeritud Vilsandi loodusala kaitse-eesmärgiks seatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübid rannaniidud (1630*, esmatahtis), püsitaimestuga kivirannad (1220) ning liivased ja mudased pagurannad (1140). Piirkonnas esineb ka II kaitsekategooria taimeliikide kasvukohti. Vilsandi rahvuspargi kaitse-eesmärgiks on vastavalt Looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 26 lg 2 p 4 Lääne-Eesti saarestiku rannamaastike looduse ja kultuuripärandi kaitse. Kavandatav kanali laiendamine toimub väljapool kaitstavate elupaigatüüpide levikuala, seega ei kaasne väikesadama rajamisega olulist mõju.

Laskeraja maaüksusega piirnev Viki- Kurevere maantee osa on üldplaneeringus määratletud kui kauni vaatega teelõik, mida tuleb säilitada. Maaüksust läbib avalikult kasutatav kallasrada, mis säilib, arvestades ka sadama eesmärke.

Piirkonnas on põhjavesi nõrgalt kaitstud. Kinnistu kanaliseerimine lahendatakse lokaalselt. „Reovee puhastamise ning heit- ja sadamevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sadamevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete kontrollimise meetmed“ § 6 lõige 5 punkt 4 kohaselt võib kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel pinnasesse juhtida kuni 10 m³ heitvett pärast bioloogilist puhastamist.

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Sadama rekonstrueerimisel on potentsiaalseks mõjufaktoriks akvatooriumi süvendamine mahus kuni 500 m³ ning tahkete ainete vette uputamine mahus kuni 54 m³. Teadaolevalt on süvendatava pinnase näol tegemist suures orgaanilise sette, muda ja kruusaga. Orgaanika ja muda teiseldamisel suureneb piirkonnas oluliselt heljumi kontsentratsioon vees, mis võib kanali voolu ja lainetuse mõjul kanduda rajatava sadama lähipiirkonnast kaugemale ning seetõttu tuleb vee erikasutusega seotud tööd ajastada väljapoole kalade põhilist kudeaega 1.aprillist kuni 31. maini. Tahkete ainete vette uputamine ja pinnase paigaldamine vahetult sadama territooriumi piiril ei tekita olulisel määral heljumit.

Süvendamisega seoses kaasneb tavaliselt otsene põhjataimestiku füüsiline hävitamine, juhul kui süvendataval alal on põhjataimestik. Süvendatavas merega ühenduses olevas kanalis olulisi taimestiku elupaiku pole inventeeritud. Seetõttu ei ole vee erikasutusega seotud tööde puhul ette näha olulist mõju põhjataimestikule.

Sadama akvatooriumis, süvendataval alal, põhjaloomastiku otsesed mõõtmisandmed puuduvad, kuid üldiselt on piirkonna põhjaloomastik varieeruv. Arvestades asjaolu, et kavandatud süvendustööde maht on suhteliselt väike siis võib eeldada, et sellest lähtuv negatiivne mõju põhjaloomastikule (arvukuse ja liigilise mitmekesisuse vähenemine) on

minimaalne ning avaldub peamiselt süvendustööde käigus vette sattunud heljumi kaudu, mis settides võib põhjustada teatud liikide häirimist.

Süvendatud pinnase käitlemisega ei kaasne mõju veekeskkonnale, kuna kivine pinnas paigutatakse kanali servadesse ning pehme pinnas pumbatakse maismaale kinnistu piires. Tegemist on pinnasega, mis ei sea selle paigaldamisele erinõudeid. Samas tuleb süvendatud pinnase paigaldamisel sadamaalale jälgida, et oleks välistatud selle tagasivalgumine merre.

Kuna süvendustööd on planeeritud olemasolevasse merega ühendatud kanalisse, ei ole ette näha olulisi muutusi kanali suudmes ja rannikumeres väljakujunenud tingimustele setete liikumise osas. Samuti ei avalda kaide rekonstrueerimise käigus toimuv tahkete ainete uputamine ja akvatooriumi süvendamine olulist mõju rannalähedasel alal hüdrodünaamilisele režiimile, mis omakorda võiks põhjustada ümberkaudsete randade olulisi muutusi.

Vee erikasutusega seotud tööd on sobivate ilmastikutingimuste korral teostatavad lühikese ajaperioodi jooksul (ca 1-3 kuud), mistõttu on vee erikasutuse mõju kokkuvõttes lokaalne ning lühiajaline. Arvestades tööde mahtu, ning lokaalset mõju, lisaks ka vee erikasutusloas kehtestatavaid piiranguid seoses kalade kudeajaga puudub vajadus vee erikasutuse järgse seire teostamiseks.

Laskeraja maaüksus paikneb kogu ulatuses Vilsandi Rahvuspargis (keskkonnaregistri kood RAH0000060) Kiirassaare piiranguvööndis, mis ühtlasi kuulub Natura 2000 võrgustikku Vilsandi linnu- (RAH0000091) ja loodusala (RAH0000570). Vilsandi rahvuspargi kaitse-eesmärgiks on LKS § 26 lg 2 p 4 kohaselt Lääne-Eesti saarestiku rannamaastike looduse ja kultuuripärandi kaitse. Vastavalt Vilsandi rahvuspargi kaitse-eeskirjale on piiranguvöönd rahvuspargi majanduslikult kasutatav ning kultuurimaastikuna säilitatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada kaitstavate loodusobjektide seaduses ning selle alusel kaitse-eeskirjas kehtestatud tingimusi.

Maaüksusel on registreeritud Vilsandi loodusala kaitse-eesmärgiks seatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübid rannaniidud (1630*, esmatähtis), püsitaimestuga kivirannad (1220) ning merealal ka liivased ja mudased pagurannad (1140). Piirkonnas esineb ka II kaitsekategooria taimeliikide kasvukohti.

Liigid, mille isendite elupaiku Vilsandi linnualal kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), hallhani e roohani (*Anser anser*), merivart (*Aythya marila*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), sookurg (*Grus grus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), kirjuhahk (*Polysticta stelleri*) ja hahk (*Somateria mollissima*).

Planeeringuga kavandatu ei ole otseselt vajalik ega otseselt seotud Naturaala kaitse korraldamisega. Maaüksusele rajatav väikesadam koos taristuga on kavandatud väljapoole kaitstavate elupaigatüüpide levikuala, kuid nende rajamine ning kasutamine võib neile siiski omada mõju. LKS § 3 kohaselt loetakse loodusliku elupaiga seisund soodsaks, kui selle looduslik levila ja alad, mida elupaik oma levila piires hõlmab, on muutumatu suurusega või laienemas ja selle pikaajaliseks püsimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid toimivad ning tõenäoliselt toimivad ka prognoosisulatusse jäävas tulevikus ja elupaigale tüüpiliste liikide seisund on soodus.

Lähtuvalt eeltoodust ning asjaolust, et kavandatakse väikesemahulist süvendamist, ei mõjuta planeeritav väikesadama rajamine kaitstavate elupaigatüüpide soodsat seisundit. Kaitstavaid taimeliike võib mõningal määral ohustada tallamine, kuid kuna kaitstavate liikide kasvukohad jäävad kavandatavast kanalist kaugemale, on mõju vähene ning seda saab vältida kasutades olemasolevaid teid ja radu.

Kavandatava tegevuse peamised mõjud, mis võivad mõjutada linnustikku, on ehitusaegne müra ning heitmed välisõhku. Mõju on võimalik minimeerida, kui ehitustegevused kavandatakse ajaliselt väljapoole lindude peamist pesitsusperioodi alates 1. aprillist kuni 31. juulini. Ehitusjärgne mõju linnustikule ei ole oluline. Planeeritav tegevus ei too kaasa negatiivseid tegureid, mis võiksid häirida kohalikku Natura 2000 ala elustikku, ega mõju negatiivselt ala terviklikkusele ning Vilsandi rahvusparki kaitse-eesmärkidele.

Väikesadama kasutamisega kaasneb eeldatavalt pigem positiivne mõju rannaniidu hooldamise näol, mis tagab samuti selle soodsa seisundi säilimise. Hooldatud rannaniidud on olulised lindude pesitsus- ning rändeaegsed kogunemispaidad.

Laskeraja maaüksus asub kogu ulatuses Läänemere ranna piirangu- ja ehituskeeluvööndis. Vastavalt LKS § 34 on ranna või kalda kaitse eesmärk rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. Kavandatav tegevus arvestab ranna eripäraga, tagab seal vaba liikumise ning juurdepääsu ega mõju negatiivselt ranna kaitse eesmärkidele. Sadama rajamisel tuleb arvestada LKS § 37 ja 38 toodud nõudeid.

Lähipiirkonna teised arendused ja võimalik mõjude kumuleerumine. Lähiumbruskonnas võimalikku koosmõju avaldavaid planeeringuid teadaolevalt ei ole. Seega ei ole oodata kavandatava tegevusega seonduvat mõjude kumuleerumist ega koosmõjude esinemist, mis tooks kaasa negatiivse keskkonnamõju piirkonna keskkonnataluvust ületaval määral.

4. Eelhinnangu järeldus

Keskkonnaameti hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, kuna:

- kavandatav tegevus ei mõjuta kaitsealasid, kaitstavate liikide elupaikasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletava tegevuse tulemusel ei teki olulist mõju veekeskkonnale sh merepõhja elustikule, kalastikule ja linnustikule juhul kui töid tehakse väljapool kalade peamist kudeaega (20.04–30.06) ja lindude peamist pesitsusaega (01.04–31.07);
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletav tegevus ei ületata piirmäärasid müra, õhusaastatuse ja vibratsiooni osas;
- eelhindamise tulemusena selgus olulise kumulatiivse mõju puudumine;
- seega puudub kavandataval tegevusel eeldatavalt oluline keskkonnamõju.